

Aleksi Lankinen
Mahdollisuus kokemukseen, mahdollisuus muutokseen
– Teatteri harrastuksena

Opinnäytetyö
KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU
Esittävä Taide
Toukokuu 2011

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö Hyvinvoinnin- ja kulttuurin yksikkö	Aika Toukokuu 2011	Tekijä/tekijät Aleksi Lankinen
Koulutusohjelma Teatteri-ilmaisun ohjaaja		
Työn nimi Mahdollisuus kokemukseen, mahdollisuus muutokseen – Teatteri harrastuksena		
Työn ohjaaja Henna Hakkarainen	Sivumäärä 33	
Työelämäohjaaja Sanna Finnilä		
<p>Opinnäytetyön tarkoitus on selvittää syitä teatterin harrastamiselle Suomen Kalajoella. Opinnäytetyössä tekijä näytteli teatteriosuuskunta Willi Lakeuden kesäteatteri- produktiossa <i>Myrskyluodon Maija</i> sekä haastatteli työryhmän harrastajanäyttelijöitä saadakseen selville heidän ajatuksiaan omasta harrastuksestaan. Haastatteluilla etsittiin vastauksia seuraaviin kysymyksiin: Miksi ihminen harrastaa teatteria? Mitä ihminen on saanut itselleen teatteriharrastuksen myötä? Opinnäytetyössä pohditaan teatteriharrastuksen merkitystä ihmiselle itselleen sekä teatterin harrastamista ihmisen ja hänen yhteisönsä yhdistävänä tekijänä.</p> <p>Opinnäytetyö on tekovaiheessa ollut laadullisen tutkimuksen etnografista työskentelyä, jossa tekijä on ollut mukana yhteisössä sen yhtenä jäsenenä ja sitä kautta saanut työhönsä työstettävää materiaalia. Harrastajanäyttelijöiden haastattelut, haastatteluvastauksien kirjaaminen sekä niiden analysointi on toteutettu laadullisen tutkimuksen kehyksessä teemoittelemalla ja tyypittelemällä vastauksia.</p> <p>Suurin osa opinnäytetyössä käytetystä materiaalista on tullut haastateltavien alueen toimijoiden kertomuksista omasta harrastuksestaan ja suhtautumisestaan siihen. Sen lisäksi materiaalina käytetään tekijän omia havaintoja teatteriproduktion eri vaiheista sekä siihen osallistuneen työryhmän toiminnasta.</p> <p>Aineiston analyysin perusteella voidaan todeta teatteriharrastajien pitävän merkittävänä omaa harrastustaan. Se nähdään harrastajaa itseään aktivoivana toimintana, mutta myös voimaannuttavana ja eheyttävänä työskentelynä. Teatterin harrastaminen on tekijöilleen kokemuksia tarjoavaa toimintaa, jonka kautta harrastaja saa itselleen kokemusten lisäksi mahdollisuuden olla eheyttämässä koko yhteisöään kulttuurisen toiminnan kautta.</p>		

Asiasanat

Harrastaminen, Harrastajanäyttelijät, Kesäteatteri, Yhteisöllisyys

ABSTRACT

CENTRAL OSTROBOTHNIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES The unit of welfare and culture	Date May 2011	Author Aleksi Lankinen
Degree programme Degree of Performing Arts		
Name of thesis A Chance for experience, a chance for change - Theater as a hobby		
Instructor Henna Hakkarainen		Pages 33
Supervisor Sanna Finnilä		
<p>The purpose of this thesis is to explore personal reasons for amateur theater activity in Kala-joki, Finland. The author of this thesis acted in the theater co-operative Willi Lakeus's summer theater production <i>Myrskyluodon Maija</i>, and he interviewed amateur actors involved in the production about their reasons for theater hobby.</p> <p>The interviews were to find answers to following questions: Why do people take part in amateur theatre activity? What kind of rewards do they get through their hobby? This thesis was to explore the reasons for theater hobby, and to find out about the possibilities to connect the person to his or her community through art productions.</p> <p>This thesis was based on a qualitative ethnographic approach, where the author gathered information about the community, while working as a member of the community. The interviews of the amateur actors were analysed in the framework of qualitative research methodology by categorising and thematising the data.</p> <p>A major part of the material used in this thesis accumulated from the amateur actors interviews of about their hobby and their thoughts about theatre activity. Along with this, the writer used his interpretations of the different periods of the <i>Myrskyluodon Maija</i> production and of working with the group of the production.</p> <p>The results show that participants of the study found their hobby meaningful in different ways. Theater as a hobby was seen to activate people. It was also seen as an element that socializes and unites people. Theater gave experiences to people through the process. Along with their experiences, people had a possibility to work for the unity of the community through the theater process.</p>		
Key words Amateur actors, Communal, Hobby, Summer theater		

TIIVISTEMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	KUVAUS KALAJOKISESTA TEATTERISTA.....	3
2.1	Teatterin harrastaminen Kalajoella.....	3
2.2	Teatteriosuuskunta Willi Lakeus ja Kalajoen kesäteatteri.....	5
2.3	Willi Lakeuden <i>Myrskyluodon Maija</i>	6
3	KALAJOKISTEN HARRASTAJANÄYTTELIJÖIDEN HAASTATTELUT.....	8
3.1	Haastateltavien henkilöiden valinta.....	8
3.2	Haastattelukysymykset.....	8
3.3	Haastattelut.....	9
4.	POHDINTAA HAASTATTELUJEN JA TEKIJÄN HAVAINTOEN POHJALTA.....	21
4.1	<i>Myrskyluodon Maijan</i> prosessi ja työryhmä.....	21
4.2	Teatteri harrastuksena.....	24
4.2.1	Harrastajanäyttelijä omaa identiteettiään rakentamassa.....	25
4.3	Teatteriharrastus ja yhteisö.....	27
4.3.1	Teatteri yhteisöä yhdistämässä.....	28
4.4	Teatterin harrastamisen tulevaisuus Kalajoella.....	30
4.5	Haastatteluvastauksiin vaikuttavat tekijät	31
5.	LOPUKSI.....	33

LÄHTEET

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni kantava kysymys teatterin tekemisestä ja sen syistä tuli esille, kun mietin itse omaa suhdettani teatterin tekemiseen. Ajatus kaipasi laajennusta, ja kysymykseksi muodostui: Miksi ihminen haluaa harrastaa teatteria ja pitää sitä osana elämäänsä monta vuotta? Mietin, mikä asia teatterin tekemisessä on niin ihastuttavaa, että ihminen jää harrastuksensa lumoihin niin, että alkaneesta harrastuksesta tulee elämäntapa, joka kestää vuosikymmeniä. Eksyykö ihminen satumien kautta harrastuksensa pariin, vai johdatteleeko häntä ulkopuolinen maailma tai läheiset ihmiset?

Nämä kysymykset mukanani lähdin kesällä 2010 Kalajoelle kysymään asiaa teatterin harrastajilta itseltään. Miten ja miksi he ovat alkaneet harrastamaan teatteria, ja mikä asia - tai mitkä asiat - ovat saaneet heidät pysymään harrastuksensa parissa? Mitä he ovat saaneet itselleen harrastuksensa kautta ja mitä he ovat mahdollisesti itse antaneet muille alueen teatterin harrastajille yhteisen harrastuksensa kautta?

Kesän 2010 kesäteatteriesitys Kalajoen kesäteatterissa oli *Myrskyluodon Maija*. Olin produktiossa mukana näyttelemässä. Produktion aikana haastattelin viittä (5) kesäteatteriesityksen työryhmässä mukana ollutta eri-ikäistä kalajokista teatteriharrastajaa.

Haastattelujen pohjalta olen analysoinut haastateltujen henkilökohtaisia syitä ja motiiveja teatterin harrastamiselle ja pohtinut heidän harrastuksensa mahdollisia seurauksia ja vaikutuksia heille itselleen sekä yhteisölle heidän ympärillään. Pyrin tuomaan esille haastateltujen henkilöiden kokemuksia ja mieltymyksiä omasta harrastuksestaan, asioita, jotka ovat tärkeitä heille. Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus, jonka toiminnallista osuutta olen tehnyt etnografisen mallin sisällä. Tutkimushaastatteluja olen koonnut ja analysoinut niiden tuloksia teemoittelemalla sekä tyypittelemällä vastauksia.

Lähdemateriaalinani haastattelujen ohella olen käyttänyt mm. Pekka Korhosen ja Raija Airaksisen toimittamaa kirjaa *Hyvä hankaus - Teatterilähtöiset menetelmät oppimisen ja osallisuuden mahdollisuuksina*, Paul Woodruffin teosta *The necessity of theater* sekä Inkeri Savan ja Virpi Vesanen-Laukkasen toimittamaa julkaisua *Taiteeksi tarinoitu oma elämä*.

2 KUVAUS KALAJOKISESTA TEATTERISTA

Seuraavassa kerron teatterin harrastamisen mahdollisuuksista Kalajoella (2.1). Kappaleessa 2.2 kerron teatteriosuuskunta Willi Lakeuden monitaiteellisesta työkentelystä Kalajokilaakson alueella keskittyen enimmäkseen osuuskunnan kesäteatteritoimintaan. Kappaleessa 2.3 kerron *Myrskyluodon Maijasta*, joka oli Willi Lakeuden kesäteatteriproduktio kesällä 2010. Lähteenäni olen käyttänyt teatteri-ilmaisun ohjaaja ja muusikko Raimo Hentusen haastattelua sekä omia muistiinpanojani.

2.1 Teatterin harrastaminen Kalajoella

Kalajoella on toiminut teatteriyhdistys Särkkäin näyttämö vuodesta 1975 lähtien. Ennen yhdistyksen perustamista näytelmiä oli tapana valmistaa nuorisoseuran toimesta erilaisiin tapahtumiin ja iltamiin. Näytelmät toimivat iltamissa hyvin ohjelmanumeroina, sillä iltamiin tarvittiin esitettäviä ohjelmanumeroita, jotta tapahtumassa voitaisiin järjestää myös tanssit. Teatteriyhdistyksen alkuvuosina harrastajat valmistivat näytelmiä ulkopuolelta tulleiden ammattiohjaajien kanssa (Hentusen haastattelu). Teatteri-ilmaisun ohjaaja ja muusikko Raimo Hentunen toimii teatteri Willi Lakeudessa ja on ollut kalajokinen teatterivaikuttaja vuodesta 1991 lähtien.

Teatterin harrastamista Kalajoella helpottaa kaupungin kansalaisopisto, joka tarjoaa Särkkäin näyttämön kautta mahdollisuutta harrastaa ja tehdä teatteria. Tarjolla on kaksi kurssia teatteritaiteen perusopetusta, joissa tarkoitus on kohottaa lapsen ja nuoren henkistä kasvua teatterin ja draaman avulla (Kansalaisopiston opinto-ohjelma 2010–2011). Kansalaisopiston aikuisten teatterikurssilla on ollut tapana valmistaa näytelmä joka vuosi. Sama yhden esityksen vuosivauhti on myös nuorten teatteriryhmällä.

Kansalaisopiston kurssille, jossa näytelmä valmistetaan, voivat kaikki näyttelemisestä ja teatterin tekemisestä kiinnostuneet osallistua. Hentunen painottaa haastattelussa, että Särkkäin näyttämön harrastustoiminta pyörii harrastajiensa ehdoil-

la. Eli kaikki jotka haluavat tulla mukaan, pääsevät mukaan, ja produktio sorvataan ihmisten ympärille niin, että kaikille löytyy mielekästä tekemistä. Hentusen mielestä alueen teatteriharrastajat ovat uskollisia omaa harrastustaan kohtaan.

Nuorten teatteriryhmä on toiminut Kalajoella vuosituhannen alusta lähtien. Ryhmän tarkoitus on syventää nuorelle hänen käsitystään teatterin maailmasta ja sen tekemisestä sekä monipuolistaa nuoren osaamista ja tietämystä kansalaisopiston teatteritaiteen perusopetuksen kursseista. Kaikki kurssin nuoret eivät ole saaneet teatteritaiteen perusopetuksen oppeja, joten kurssi toimii näille nuorille eräänlaisena teatterin tekemisen oppikurssina. Kurssilla pyritään luomaan osallistujille turvallinen ilmapiiri hypätä teatterin maailmaan ja kokea onnistumisen riemu tekemisen kautta. Mahdolliset epäonnistumisen kokemukset katsotaan kurssilla oppimiseen näkökulmasta. Draaman maailmassa toimimisen kautta nuorelle tarjotaan mahdollisuus voimistaa omaa maailmankuvaansa ja minäkuvaansa. Tärkeintä kurssin toimimisessa on avoin ja mahdollistava ilmapiiri teatterin tekemiselle ja mahdollisille oppimisen ja erilaisille kasvamisen kokemuksille. Nuorten teatteripiirissä on tehty vuosien varrella erilaisia esityksiä ja tutustumisia teatterin erilaisiin maailmoihin aina valmiista perinteisestä teatteritekstistä nuorten itsensä kirjoittamiin monologiin (Hentunen).

Yhtenä pulmana teatterin tekijöille ja harrastajille Kalajoella on omien teatteritilojen puute. Tällä hetkellä teatteriryhmillä ei ole mahdollisuutta harrastaa talvisin omissa tiloissa, vaan teatteriharjoitukset joudutaan pitämään lukion auditoriossa tai kaupungin nuorisotalon tiloissa. Kesäisin tilaongelmaan tuo helpotuksen mahdollisuus harjoitella ulkona Willi Lakeuden pyörittämällä kesäteatterialueella Kalajoen hiekkasärkillä. Kalajoella on ollut tilat teatterin harrastajillekin, mutta ne on sittemmin annettu toisiin tarkoituksiin ja teatterin tekijät ovat joutuneet lähtemään kylälle ”huutolaisiksi” (Hentunen). Omien tilojen puute aiheuttaa myös puvustus-, rekvisiitta- sekä valokaluston varastointiongelmia. Tilojen puutteellisuudesta eivät kärsi pelkästään harrastajanäyttelijät ja heidän ohjaajansa. Tilojen puute vaikuttaa myös teatteriyhdistyksen teatterikalustoon, jolle ei ole riittävän hyviä varastotiloja.

2.2 Teatteriosuuskunta Willi Lakeus ja Kalajoen kesäteatteri

Teatteriosuuskunta Willi Lakeus on perustettu 1999 ylivieskalaisten ja kalajokisten teatterialan ammattilaisten toimesta. Willi Lakeuden perustajiin kuuluu mm. opin-
näytetyöhön haastateltu Raimo Hentunen sekä *Myrskyluodon Maija*-produktion
ohjaaja Sanna Finnilä. Perustajien missiona oli perustaa palveluyksikkö, jonka tar-
koituksena oli rikastuttaa ja monipuolistaa Kalajokilaakson teatterikulttuuria sekä
opettaa, kouluttaa ja ohjata erilaisia ryhmiä teatterin saralla. Osuuskunnan toimin-
ta kattaa niin teatteriesitysten ja konserttien valmistamisen kuin koko perheen ta-
pahtumien järjestämisenkin. (Hentunen)

Yksi suurimmista Willi Lakeuden hankkeista on ollut Kalajoen kesäteatterin perus-
taminen kaupungin hiekkasärkille vuonna 1997. 1980-luvun loppupuolella Kalajo-
en kesäteatteri oli menettänyt toimipaikkansa uuden huvipuiston alle. Tämän
vuoksi ei kesäteatteria esitetty Kalajoella kymmeneen vuoteen. Willi Lakeuden
väki pyysi kaupungilta uuden alueen hiekkasärkiltä vuokralle, jotta kesäteatteri
saataisiin jälleen kaupungissa jaloilleen. Kaupunki tuki kesäteatterihanketta vuok-
raamalla teatterille alueen, ja Willi Lakeus sai tilaisuuden nostaa kalajokisen kesä-
teatterikulttuurin jälleen kukoistukseen.

Särkkäin näyttämöllä tehdään harrastajateatteriesityksiä mukaan lähteneiden har-
rastajanäyttelijöiden kanssa, jolloin yhdessä työryhmän kanssa suunnitellaan ja
toteutetaan yhteinen esitys. Willi Lakeuden kesäteatteriesitykset tuotetaan puoles-
taan enemmän osuuskunnan omien suunnitelmien mukaan. Kesäteatteriesityksen
suunnitteluvaiheessa tuotantopalaveriin kokoontuu vain pieni osa produktion teki-
jöistä. Osuuskunta muodostaa tuotantotiimin, joka kokoontuu miettimään tulevan
kesän esitystä. Millainen teksti valittaisiin seuraavalle kesälle? Kuka toimisi ohjaa-
jana ja kuka tuottajana? Keitä voitaisiin pyytää näyttelemään päärooleja? Kesäte-
atteriesitys muodostetaan suurelta osin tuon suunnitellun ympärille. Näyttelijät
kootaan mukaan alueen harrastajien joukosta ja joskus jotkut pyytävät päästä mu-
kaan seuraavan kesän produktion (Hentunen). Hentunen toteaa haastattelussa,
että kesäteatteri on viime vuosina saatu toimimaan tavalla, jolla Willi Lakeus oli
kesäteatterinsa suunnitellut. Hän näkee myös kesäteatteriproduktioiden valmista-

misprosessin kehittyneen vuosien varrella jämäkämpään ja ammattimaisempaan suuntaan (Hentunen).

2.3 Willi Lakeuden *Myrskyluodon Maija*

Kesällä 2010 Willi Lakeuden kesäteatteriproduktiona oli Anni Blomqvistin *Myrskyluoto*-romaanisarjaan perustuva näytelmä *Myrskyluodon Maija*. Työryhmä koostui suureksi osaksi alueen harrastajanäyttelijöistä. Lisäksi mukana oli alueen muusikoista koottu kuuden hengen orkesteri. Apuun toimeen oli jo talvella pyydetty myös ulkopuolinen markkinointi-vastaava, jotta Willi Lakeuden toimijat pystyisivät parhaansa mukaan keskittymään itse näytelmän valmistamiseen. Puvustusta sekä rekvisiittaa valmistettiin talven ja kevään aikana mm. paikallisilla kouluilla.

Teoksen haastavuuden vuoksi näytelmän harjoituskausi oli produktiossa normaalia pidempi. Normaalisti Willi Lakeus aloittaa kesäteatterikappaleen harjoittelemisen toukokuun alussa ja valmistaa esityksen noin 7-9 viikossa. *Myrskyluodon Maijan* harjoitukset alkoivat jo tammikuussa ja harjoituskausi kesti melkein 7 kuukautta (Hentunen).

Kevään mittainen harjoitusrupeama alkoi hyvissä ajoin laulujen opettelulla. Näytelmään oli valmiiksi kirjoitettu yli kaksikymmentä laulua ja niiden opetteleminen vei aikaa. Talven ja kevään 2010 aikana harjoituksia oli harvakseltaan viikonloppuisin paikallisella koululla, jossa työryhmä harjoitteli lauluja ja muita musiikkikohtauksia. Talven mittaan harjoiteltiin myös puhekohtauksia, jotta työryhmälle muodustuisi käsitys näytelmän tapahtumista toiminnassa ennen ulos siirtymistä

Myrskyluodon Maijan työryhmä koostui harrastajista ja muista alueen taidetoimijoista sekä myös heidän perheistään. Näytelmässä käydään läpi ihmiselämän koko kaari syntymästä kuolemaan iloineen ja suruineen, joten työryhmän näyttelijöiden ikäjakauma tuli olla mahdollisimman suuri. Lapsi -ja nuoriso näyttelijät saatiinkin koottua suureksi osaksi työryhmän perheellisten jäsenten jälkikasvusta.

Lasten mukanaolo osaltaan elävöitti harjoitustilanteita, mutta lasten vuoksi harjoituksissa jouduttiin ottamaan myös tiettyjä asioita huomioon. Lapsille piti keksiä aktivoivaa tekemistä ja ajanvietettä, jollei heillä ollut tekemistä lavalla, koska lasten keskittyminen saattoi herpaantua pitkissä harjoituksissa. Harjoitusten edetessä draaman maailma sisäistyi myös lapsinäyttelijöihin. Myöhemmin satunnaiset kohtausharjoitusten väliin tulemiset sekä keskeyttämiset lapsilta vähenivät ja he alkoivat jopa kutsua monia työryhmän näyttelijöitä heidän roolinimillään. Tämä johtui luultavammin siitä, että roolinimiä käytettiin melkein useammin kuin työryhmän jäsenten oikeita nimiä. Laulujen kovan harjoittelemisen myötä laulut jäivät lasten mieleen ja lapset osasivatkin ne nopeasti ulkoa, ja niitä laulettiin sitä mukaan kun niitä osattiin. *Myrskyluodon Maija* toimi eräänlaisena tutustumisena teatterin ja draaman maailmaan lapsille, jotka saivat turvallisessa ympäristössä tuttujen ihmisten kanssa kokeilla draaman maailmaan heittäytymistä.

Myrskyluodon Maija-produktion herättämistä ajatuksista harrastajanäyttelijöissä kerrotaan enemmän kappaleessa 3.3 haastattelut sekä kappaleessa 4.1 *Myrskyluodon Majan* prosessi ja työryhmä.

3 KALAJOKISTEN HARRASTAJANÄYTTELIJÖIDEN HAASTATTELUT

Opinnäytetyöhöni olen haastatellut yhteensä viittä (5) kalajokista harrastajanäyttelijää, jotka olivat mukana kesällä 2010 Willi Lakeuden kesäteatteri produktiossa *Myrskyluodon Maija*. Haastatteluiden tarkoituksena oli kartoittaa sitä, miksi harrastajanäyttelijät ovat aloittaneet teatteriharrastuksensa ja millaisia asioita he ovat itsellensä saaneet oman harrastuksensa kautta.

3.1 Haastateltavien henkilöiden valinta

Haastattelut tehtiin *Myrskyluodon Maijan* esityskauden loppupuolella elokuussa 2010 ennen toiseksi viimeistä esitystä. Haastateltavat valitsin työryhmän joukosta niin, että he muodostaisivat keskenään mahdollisimman suuren ikäjakauman. Tällä tavalla monen eri sukupolven edustajat saisivat äänensä kuuluville. Suuri ikäjakama saattaisi näkyä haastattelutuloksissa teatteriharrastuksen aloittamisen ja ylläpitämisen erilaisina syinä. Haastateltavien ikäjakaumaksi tuli 24 – 54 vuotta. Muiden haastatteluun osallistuneiden iät olivat 31, 46, sekä 47 vuotta. Haastateltavat mainitaan opinnäytetyössä nimillä HENKILÖ A, B, C, D ja E.

3.2 Haastattelukysymykset

Haastattelutilanteet olivat vapaamuotoisia eikä niissä ollut lukkoon lyötyä kaavaa, jonka mukaan edetään. Haastattelutilanteiden vapaamuotoisuuden vuoksi keskustelujen pituus vaihteli haastateltavien välillä. Pyrin saamaan jokaiselta haastateltavalta selville ainakin seuraavat asiat.

- Haastateltavan ikä ja harrastusvuodet
- ”Sysääjät”, eli miten ja miksi haastateltava on aloittanut teatterin harrastamisen?
- Miksi haastateltava on pysynyt mukana harrastuksen parissa?
- Mitä teatteriharrastus on antanut?

- Mitä haastateltava itse kokee tuovansa harrastajaryhmälle?
- Minkälaisia mietteitä haastateltavalla on *Myrskyluodon Maija*- produktiosta?
- Minkälainen mielikuva haastateltavalla on kalajokisesta teatterin harrastajasta?
- Minkälainen näkemys haastateltavalla on oman harrastamisen tulevaisuudesta?

Näiden kysymysten avulla arvelin, että on mahdollista saada laaja käsitys siitä, miten harrastajanäyttelijät näkevät itsensä harrastuksen parissa. Haastattelukysymykset ovat laajasti aseteltuja. Näin ne antavat myös vapautta vastaajalle ajatella kysymyksiä laajasti omasta näkökulmasta, joten vastaukset voisivat erota hyvinkin paljon toisistaan. Eniten minua kiinnosti tietää miten haastateltavat olivat lähteneet teatterin pariin? Millaiset asiat johtivat harrastuksen valintaan, ja miksi henkilöt ovat pysyneet toiminnassa mukana? Myös harrastajan oma näkökulma teatteritoiminnan tulevaisuudesta herätti mielenkiintoa. Miten harrastajat näkevät itsensä toiminnassa tulevaisuudessa? Ajattelin, että juuri tässä tulevaisuus-kysymyksessä haastatteluvastauksissa tulisi suurta eroavaisuutta vanhempien ja nuorempien vastaajien välillä. Tärkeintä haastatteluissa oli kuitenkin haastateltavan mahdollisuus saada oma ääni esille omasta harrastuksestaan.

3.3 Haastattelut

Haastateltavat henkilöt:

HENKILÖ A	Harrastanut kaksi vuotta teatteria
HENKILÖ B	Harrastanut 13 vuotta teatteria
HENKILÖ C	Harrastanut 32 vuotta teatteria
HENKILÖ D	Harrastanut 36 vuotta teatteria
HENKILÖ E	Harrastanut 16 vuotta teatteria

Haastattelukysymys: Miten ja miksi lähdit teatteriharrastuksen pariin?:

Harrastajilla oli hyvin samankaltaiset syyt harrastuksensa aloittamiseen. Vastaajat kertoivat ”sysääjän” löytyneen usein omasta lähipiiristä, tai teatterille oli pyydetty mukaan.

Pikkusisko oli sysääjänä. Seuraan tarvittiin poikia ja menin toiseksi pojaksi mukaan, ja sillä tiellä nyt sitten ollaan. (HENKILÖ C)

HENKILÖ C:n vastaus oli yksi hyvin tyypillinen vastaus teatteriharrastuksen aloittamisesta. Lähipiiri oli voimakkaasti vaikuttamassa hänen harrastusvalinnassaan, kun hänet oli harrastuksen pariin ”houkutellut” pikkusisko. Myös Henkilöt A ja E mainitsivat oman lähipiirin ja alueen teatterintekijöiden pyytäneet tai kehottaneen lähtemään mukaan teatteritoimintaan.

Esille nousi myös harrastajien henkilökohtaiset syyt aloittaa teatterin harrastamisen. HENKILÖ D mainitsi aloittaneensa teatteriharrastuksen, koska halusi kokeilla omia rajojaan. Hän kertoi teatterin olleen silloin alueella uusi harrastusmuoto, ja hän näki toiminnan hyvänä tapana laittaa oma ujous koetukselle. Yksi harrastajista mainitsi oman sairauden syyksi aloittaa harrastus.

...mä oon kärsinyt ite paniikkihäiriöstä... Mä huomasin että mää sillä pystyn hallittemaan niitä ku mä opin näitä erilaisia mielen hallittemiskeinoja ni mä pystyn sitten hallittemaan niitä...(HENKILÖ B)

Mielestäni HENKILÖ D:n ja B:n vastauksissa on esillä asia, jota en halua unohtaa työtäni tehdessä. Monissa haastatteluissa teatteriharrastuksen aloittamiseen sysääjäksi mainittiin joku henkilö. Ihmisillä, joiden kanssa toimii harrastuksen parissa, on suuri vaikutus harrastuksen aloittamiseen, ja sen parissa pysymiseen. On myös muistettava, että harrastajilla voi olla omia henkilökohtaisia syitä harrastuksensa aloittamiseen. Tästä HENKILÖT D sekä B toimivat hyvänä esimerkkinä. Näen, että on mahdollista, että harrastajilla voisi olla enemmänkin henkilökohtaisia syitä harrastuksen pariin tulemisella. Jotkut saattavat haluta tulla esille näyttelemisen kautta, ja joku haluaa vain kokeilla rajojaan. Voi olla mahdollista, että useammallakin teatteriharrastusta aloittavalle henkilöllä on myös tarve kohottaa omaa itseluottamusta sekä hakea varmuutta omaan esiintymiseen ja ihmisten edessä olemiseen. Tai ehkä harrastajanäyttelijät eivät olleet ajatelleet asiaa sen syvemmin

harrastusta aloittaessaan. He ovat saattaneet myöhemmin huomata asioita arkielämässään, jotka ovat saaneet vaikutteita teatterinharrastamisesta.

Harrastajien aloitussyistä on nähtävissä läheisten ihmisten vaikutus harrastusta valittaessa. Oli haastateltava harrastanut teatteria yli kolmekymmentä vuotta tai vasta kaksi vuotta, niin aloitussyy oli sama: joku oli pyytänyt lähtemään harrastustoimintaan mukaan. Yhteiseen tekemiseen tarvitaan jatkuvasti uusia ihmisiä rikastuttamaan toimintaa. Ihmisten vaihtuvuus onkin teatterin harrastamisen yksi rikkuksista, kuten HENKILÖ C mainitsee:

Tätä kautta on päässy tutustumaan eri ihmisiin, ja toivottavasti vastasuudessakin tulee uusia ihmisiä eteen (HENKILÖ C).

Jokaisessa produktiossa saattaa olla yksi tai useampi uusi ihminen mukana, jolloin jo mukana olevien harrastajien tuttavapiiri kasvaa harrastuksensa myötä. Sen lisäksi teatteriryhmien toiminta sekä näytelmien valmistaminen pysyy harrastajien parissa tuoreena.

Haastattelukysymys: Miksi olet pysynyt mukana harrastuksen parissa?:

Kaikki haastateltavat sivusivat vastauksissaan positiivisia kokemuksia ihmisistä, joiden kanssa on saanut toimia harrastuksensa parissa. Ihmisten kanssa toimiminen on vaikuttanut haastateltaviin niin, että he ovat teatterissa mieltyneet juuri yhdessä tekemiseen ja kannustavaan ryhmähenkeen. Haastatteluissa ei mainittu pelkästään ihmisiä, joiden kanssa tekee teatteria, vaan myös yleisö, joka tulee katsomaan valmistettua esitystä, ja kontaktia heidän kanssaan. Eräs haastateltava mainitsi, että teatteriharrastus ”kolahti” aikoinaan niin lujaa, että hän päätti karsia muista harrastuksista. Tämän hän teki sen takia, kun hän huomasi teatterin harrastamisen vaativan paljon aikaa ja henkilökohtaista työskentelyä (HENKILÖ C). Vastauksista nousee esiin harrastajan tarve yhteenkuuluvuuteen. Niin yhdessä tekemiseen kuin yhteiseen ajan viettämiseen.

Teatteri on erittäin hauskaa ajanvietettä, uusia kokemuksia ja ystäviä. Se merkitsee 110% hauskanpitoa (HENKILÖ A)

Kannustavassa ryhmässä on harrastajien mukaan hyvä toimia ja sinne on mukava tulla uudestaan. Hyväksyvä ilmapiiri nostaa harrastajien itsetuntoa sekä aktivoi sosiaalisesti tekijäänsä yhteisen positiivisen ilmapiirin vallitessa. Koen mahdolliseksi, että positiiviset kokemukset ja mukavien ihmisten kanssa toimiminen ”koukuttaa” ihmisen harrastustoimintaan pitkäksi ajaksi. Kauemmin harrastaneet haastateltavat toimivat tässä esimerkkinä siitä.

Kysyttäessä haastateltavilta, miksi on jatkanut harrastustaan, esille nousi ihmisen esillä oleminen ja sen vaikutus harrastajaan.

Koska on ujo ja pelottaa, niin se on sellasta terapiaa... (HENKILÖ D).

Henkilö D toteaa haastattelussa teatterin auttavan häntä oman ujoutensa kanssa. Vaikka harrastustoiminnassa ei tarvitsisi olla mukana jos ei haluaisi, niin Henkilö D kokee teatterin häntä itseään rohkaisevana työskentelynä, jonka vuoksi haluaa olla mukana toiminnassa.

Myös harrastajaryhmään kuuluminen ja yhdessä teatteriesitysten tekeminen nousee harrastajien vastauksissa suureen osaan. Koen, että teatteria tehdessä on myös syytä muistaa harrastajan mahdollisuus tulla kuulluksi ja nähdyksi. Nyt tarkoitan ihmisen oman äänen kuuluville saamisesta (ks. kappale 4.2.1 Teatterinharrastaja omaa identiteettiään rakentamassa). Oman äänen kuuluville saaminen saattaa estyä yksilöiltä esimerkiksi työpaikoilla, tai sille ei löydetä tarpeeksi aikaa normaalissa arkielämässä, kun työasiat tai arjen hoidettavat asiat täyttävät päivät. Teatteria tehdessä ihmiselle annetaan aikaa näyttäytyä. Huomion lisäksi harrastajanäyttelijät saattavat saada suoraa henkilökohtaista palautetta tekemisestään. Koen, että henkilökohtainen mahdollisesti positiivinen palaute valaa ihmiseen uskoa omaan tekemiseen. Mielestäni tämä saattaa antaa ihmiselle rohkeutta lähteä tekemään uudestaan näytelmää edellisen näytelmän positiivinen kokemus mielessään.

Haastattelukysymys: Mitä teatteriharrastus on antanut sinulle?

Kuten edellisessä kysymyksessä niin myös tämän kysymyksen kohdalla haastateltavat mainitsivat syntyneet ystävyysuhteet ja ihmiset, joiden kanssa saa tehdä yhdessä teatteria. Lisäksi esille tulivat tasavertaisuus työryhmän jäsenten kesken sekä onnistumisen kokemukset. Harrastajanäyttelijät mainitsivat myös harrastuksensa vaikutuksista omaan sosiaaliseen toimimiseen. Haastatteluvastauksista on luettavissa, kuinka teatteriharrastus antaa ihmiselle mahdollisuuden pitää yllä sosiaalisia kontaktejaan toisiin ihmisiin. Koen, että teatteritoiminta mahdollistaa ihmisen pysymään aktiivisena oman yhteisönsä jäsenenä.

...kaiken kaikkiaan hyviä ystäviä antanu, antaa hirveesti voimaa ja hyvä ajanviete ja ilmasta liikuntaa, semmosta se on. (HENKILÖ B)

...se on mulle oikeestaan puoli elämää, että mulla ei ois ollenkaan ihmiskontakteja teatterin ulkopuolella (HENKILÖ C)

...yhdessä tekemisen riemua, kaveruutta, iloa, hauskuutta, haasteisiin tarttumista, myönteistä palautetta (HENKILÖ D)

Se on antanut niin valtavasti, ettei sitä kannata ruveta selittäänkään. Ku sanoo vaan sen yhdellä sanalla: Elämän ilon. (HENKILÖ E)

Teatteriharrastajien avoin, tasavertainen, kannustava ja elämänmyönteinen ilmapiiiri tulee mukaan myös harrastajaryhmän ulkopuolelle. Onnistumisen kokemukset teatterilavalla sekä tasavertainen sosiaalinen toimiminen työryhmän kanssa antaa harrastajanäyttelijälle rohkeutta. Tulkintani mukaan rohkea sosiaalinen toiminta harrastuspiirissä kannustaa toimimaan tasavertaisesti ja avoimesti myös arkielämässä. HENKILÖ A kertoi omista kokemuksistaan teatterin vaikutuksesta:

Panin merkille sen, että ennen viime kesää, jos mulle tuli joku ventovieras vaikka työpaikalla juttelemaan, ni mää vaan muutamalla sanalla vastasin, ja se oli siinä. Mutta nyt kun on ollu kaks kesää kesäteatterissa, niin pystyy keskustelemaan ventovieraidenkin kanssa pitkiäki pätkiä. (HENKILÖ A)

Vastauksen perusteella voidaan todeta teatteriharrastuksen helpottaneen HENKILÖ A:n sosiaalista elämää. Hän oppi teatterin kautta sosiaalisia taitoja, joita hän sai käyttöönsä myös harrastuksen ulkopuoliseen elämään.

Haastattelukysymys: Mitä koet antavasi harrastajaryhmälle?

Harrastajat tuntuivat tietävän hyvin oman läsnäolonsa mahdollisen positiivisen vaikutuksen muiden harrastajien joukossa. Toiset harrastajista olivat selvillä omasta roolistaan joukon hauskuuttajina ja kevyen tunnelman luojina, kun taas toiset tunsivat itsensä työryhmän kuuntelijaksi, ilon sekä hyvän mielen tuojaksi. Eräs harrastaja luonnehti itseään ”joka paikan höyläksi” (HENKILÖ C), joka tekee kaiken mitä käsketään tehdä. Tämä viestii minulle kätevästä henkilöstä, joka tietää teatterin tekemisen vaativan joskus hieman aikaa myös omasta henkilökohtaisesta elämästä. Tulkintani mukaan hän on tottunut auttamaan ja olemaan työryhmän ”rakennusmies” aina kun siihen on ollut tarvetta.

HENKILÖ A pohtii oman läsnäoloaan työryhmän jäsenenä:

Itse olen vielä niin keltanokka, että on vielä niin paljon oppimista... Kaiken aikaa yritetään kehittyä. (HENKILÖ A)

HENKILÖ A:n vastauksessa tulee esille se, että hän on alkutaipaleella teatterin parissa. Hän ei pidä itseään kahden teatterivuoden jälkeen vielä kaikkennähneenä harrastajanäyttelijänä, vaan on tietoinen asioista, joita hän voi vielä harrastuksensa parissa oppia. Harrastajalla on myös halu viedä itseään pitemmälle harrastuksensa parissa.

...varmaan se nauru. Periksiantamattomuus, jos ohjaaja käskee jotain, ja jos se ei heti luonnistu ni mä en jätä sitä, vaan mä en pienestä anna periksi (HENKILÖ B)

HENKILÖ B näkee itsensä ”tsemppaajana”, joka iloisen läsnäolon kautta pyrkii nostamaan koko työryhmän yhteishenkeä. Iloisen tekemisen tuloksena kevyt tunnelma saattaa siirtyä myös esitykseen, jolloin hyvä ryhmähenki näkyy katsomoon saakka. Iloinen nauru ja positiivinen henki tarttuvat helposti katsomon puolelle, tämä oli havaittavissa muutamissa kesäteatteriesityksen kohtauksissa. HENKILÖ B:n vastauksesta nousee esiin hänen periksiantamattomuus omaa tekemistään kohtaan. Mielestäni hänen suhtautumisessaan harrastukseensa on löydettävissä tervettä kunnianhimoa teatterin tekemistä kohtaan sekä oikea asenne omasta paikastaan työryhmän jäsenenä.

Hyvä kuuntelija, iloa, hyvää mieltä, kaveruutta. (HENKILÖ D)

Vastauksessaan HENKILÖ D ei pidä itseään harrastajaryhmän äänekkäimpänä persoonana. Hän näkee toimintansa ryhmässä olevan toisia tukevaa ja positiivista. Hän tietää toiminnallaan välittävän kiinnostusta myös muita harrastajia kohtaan.

Mä oon sanonu, että mä oon jo nuorena poikana ykkös-kakkos luokalla valinnu itselleni sen pellen rooli, ja olen siinä uskollisesti pysynyt. (HENKILÖ E)

HENKILÖ E tietää roolinsa harrastajien parissa. Valittu ”pellen rooli” sopii hänelle tulkinnan mukaan hyvin, jos sitä on kantanut mukanaan jo vuosikaudet. HENKILÖ E tietää hänen sosiaalisen roolinsa vaikuttavan myös rooleihin, joita hän on saanut teatterilavalla esittää.

Näkemykseni mukaan haastateltavat tiedostavat oman läsnäolonsa merkityksen harrastajateatterissa. He tietävät toiminnan tarvitsevan erilaisia ihmisiä, ja näin he ymmärtävät rikastuttavansa toimintaa omalla läsnäolollaan. Vastaajilla on siis myönteinen kuva omasta itsestään harrastajien joukossa. Tämä voi käsitykseni mukaan johtaa positiivisen ajattelemisen leviämiseen myös muille harrastajille. Harrastajat tiedostavat teatterin tekemiseen liittyvät sosiaaliset edellytykset avoimuuteen ja toisen kuuntelemiseen. Juuri toisen ihmisen kunnioittaminen ja hänen ajatuksiensa huomioiminen todettiin haastatteluissa tärkeiksi tekijöiksi harrastajien välillä. Näitä tekijöitä haluttiin myös itse tuoda esille omassa toiminnassa harrastajaryhmässä (ks. 4.3.1Tatteri yhteisöä yhdistämässä).

Haastattelukysymys: Mitä ajattelet *Myrskyluodon Maija* -produktiosta:

Myrskyluodon Maija-produktiosta kysyttäessä esille tuli paljon positiivisia ajatuksia produktion valmistamisesta sekä siihen osallistuneesta työryhmästä. Paljon työtä vaatineesta produktiosta ja sen työryhmästä oltiin ylpeitä ja sen myös annettiin kuulua vastauksissa. Vastauksissa kerrottiin hyvästä yhteishengestä työryhmässä, mutta myös näytelmän tekemiseen liittyvistä asioista. Kiinnitettiin huomiota siihen, että näytelmä sisälsi musiikkia määrältään enemmän kuin yleensä heidän kesäteatteriesityksissään on ollut. Kerrottiin, kuinka aikaisemmissa näytelmissä on usein käytetty teatterintekijöiden omia lauluja ja musiikkeja. (HENKILÖ C).

Henkilö D, joka näytteli *Myrskyluodon Maija*-produktiossa yhtä pääroolia, mietti omaa osuuttaan produktiossa:

(Myrskyluoto-produktio) Jää mieleen vaikeana roolina, ja myös siinä mielessä että on onnistunut. Että on istunut siihen joukkoon ja siihen näkemykseen, mikä ohjaajalla on ollut (HENKILÖ D).

Negatiivisia tai kriittisiä vastauksia ei vastaajilta tullut lainkaan, kun harrastajat miettivät suhtautumistaan *Myrskyluodon Maija*-produktioon. Oman tulkintani mukaan tämä voi johtua miljööstä, jossa haastattelu on tehty sekä haastattelun ajankohdasta (ks. 4.5 Haastatteluvastauksiin vaikuttavat tekijät). Niissä vastauksissa, jossa haastateltavalla oli pohtivampi sävy, harrastaja on ottanut näytelmän tuomat haasteet itsensä kehittämismahdollisuutena. Tämä kertoo mielestäni siitä, että harrastajanäyttelijät ovat valmiita näkemään vaivaa onnistuneen teatteriesityksen valmistamiseksi. Vaikka haastateltaville on tärkeää tehdä teatteria yhdessä ja pitää hauskaa harrastuksensa parissa, on heillä myös henkilökohtaista kunnianhimoa omaan näyttelijäntyöhön ja korkealaatuisen teatteriesityksen aikaansaamiseksi.

Toinen harrastaja (HENKILÖ E) kertoi, että oli aluksi ajatellut, ettei tulisi mukaan produktioon omien kiireidensä vuoksi. Tämä on mielestäni hyvä merkki siitä, että harrastajilla on monien harrastusvuosien jälkeenkin mahdollisuus itse päättää siitä, lähteäkö mukaan uuteen produktioon vai ei.

...mä olen ollut hyvin tyytyväinen siitä että tuli lähettyä, koska jos en ois lähteny ni ois kyllä harmittanut. Katsomosta ois nähnyt et, ei jumalauta! Mun piti olla tuossa!
(HENKILÖ E)

HENKILÖ E pitää osallistumisestaan produktioon tärkeänä ja vastauksessa onkin nähtävissä vastaajan positiivinen kokemus produktiosta. Vaikka harrastajan henkilökohtaiset aikataulut ovat saattaneet mutkistua aikaa vievän produktion mukaan lähtemisen vuoksi, niin on silti produktioon käytetty harjoitus- ja esitysaika antanut harrastajanäyttelijälle hyvän ja mieleen jäävän kokemuksen. HENKILÖ E:n osallistuminen produktioon viestii minulle harrastajien aidosta halusta lähteä mukaan toimintaan. Harrastajat haluavat olla mukana toiminnassa, vaikka se saattaisi vaikeuttaa heidän henkilökohtaisia aikataulujaan arkielämässä.

Haastattelukysymys: Minkälainen mielikuva sinulla on kalajokisesta teatterin harrastajasta?

Kalajokista teatterin harrastajaa kuvailtiin ennen kaikkea hauskaksi ja huumorintajuiseksi, taitavaksi, osaavaksi sekä rohkeaksi teatterin tekijäksi. Kalajokista harrastajaa pidettiin itseään haastavana henkilönä, joka haluaa oppia harrastuksensa kautta. Harrastajanäyttelijä ei pelkää pistää itseään likoon teatteria tehdessään. Teatterin harrastajaa ihmisenä harrastajat luonnehtivat haastatteluissa hyvin avoimeksi sekä vastaanottavaiseksi.

Tämän kysymyksen vastauksissa näkyi selkeästi harrastajien rento ja humoristinen, mutta myös kunnioittava sävy muita harrastajia kohtaan. Muutamat luonnehtivat harrastajia ”hulluiksi”. Tulkitsen, että kun haastateltava luonnehtii henkilöä ”hulluksi”, hän tarkoittaa, että henkilö on avoin ja uskaltaa heittäytyä erilaisiin tilanteisiin huumoria unohtamatta. Eräs vastaajista totesi, ettei teatterin harrastaja voi olla rasisti, feministi tai sovinisti, koska teatterin tekeminen vaatii harrastajaltaan tietynlaista avoimuutta ja sosiaalista pelisilmää, jotta pystyy toimimaan ryhmässä kunnioittaen muita harrastajia (HENKILÖ E). Vastauksen perusteella voidaan todeta haastateltavan pitävän tärkeänä laajaa näkemystä ja suvaitsevaisuutta eri elämänalueille. Koen, että saattaisi olla vaikeaa olla mukana teatteritoiminnassa, jos henkilöllä on liian vahvat katsomukselliset rajoitteet. Näkemykseni mukaan teatteritoiminnassa tarvitaan joustavuutta ja sopeutumiskykyä, niin erilaisten ihmisten, kuin katsomustenkin suhteen.

Teatterin harrastajaa ei kuitenkaan haastatteluissa nostettu korkeammalle jalustalle, vaan harrastaja nähtiin erityisesti tasavertaisena muiden ihmisten kanssa. Koen hyvin tärkeäksi, ettei teatterin harrastaja rupea nostamaan itseään jalustalle vain sen tähden, että harrastaa kulttuuria. Näen keskeiseksi sen, että teatterin harrastajat pitävät itsensä lähellä yhteisöään. Näkemykseni mukaan yhteisöllinen taide-toiminta helpottuu ja kynnys yleisön osallistumiseen pysyy matalana, kun toiminnassa on jo entuudestaan tuttuja ihmisiä.

Haastattelukysymys: Minkälainen näkemys sinulla on oman harrastamisen tulevaisuudesta?

Vastauksista ilmenee, että jokaisella haastatteluun vastanneella teatterinharrastajalla on kova halu olla vastaisuudessakin mukana kalajokisessa teatteritoiminnassa. Teatterin harrastaminen nähtiin tulevaisuudessakin harrastajia itseään aktiivivaksi toiminnaksi. Näkemykseni mukaan teatteritoiminnassa henkilö pystyy pitämään yllä omaa henkistä ja sosiaalista aktiivisuuttaan harrastustoiminnan avulla. Tämän lisäksi harrastajanäyttelijä pystyy huomioimaan henkilökohtaista kehitystään mm. oman muistin tai fyysisen kunnon suhteen. Muistia voi harrastaja seurata näytelmän repliikkien opettelulla. Ihminen saattaa huomata vanhemmalla iällä unohtavansa helpommin asioita. Näytelmien valmistamisprosessissa omaa muistiaan voi huomioida ja kehittää repliikkien opettelulla. Tämä pitää mielen virkeänä ja aktiivisena, joka puolestaan nostaa ihmisen mielialaa. Nuoremmat harrastajat, joiden ei tarvitse vielä pohtia muistin toimimista, harrastus pitää kiinni aktiivisessa sosiaalisessa toiminnassa, joka estää syrjäytymistä. Harrastuksensa kautta nuori pystyy rakentamaan omaa identiteettiään ja saa mahdollisia oppimisen kokemuksia tasavertaisessa, dialogisessa työskentelyssä.

Myrskyluodon Maija-produktion aikana yhteistyö lähialueiden eri taidealojen toimijoiden kanssa oli muodostunut teatterin harrastajille hyvin positiiviseksi kokemukseksi. Näen, että tämän yhteistyön kehittäminen saattaisi avartaa teatteriharrastajien produktiokohtaisia kokemuksia, kun produktioihin osallistuisi henkilöitä laajasti eri taidealojen kentältä.

Omalta kylältä tulee äänimiehet ja pelimannit. (Kalajoelta) Osaamista löytyy, ja erikoisosaamista löytyy. (HENKILÖ E)

Yksi syy positiiviselle kokemukselle saattaa löytyä toimijoiden toisiaan täydentävästä työskentelystä, eli kuinka teatterin tekemisessä yhdistetään osaaminen mm. musiikin, puvustuksen, lavastuksen ja äänitekniikan kanssa. Jokaisen edellä mainittujen alojen osaajat antavat oman panoksensa yhteiseen toimintaan, jonka lopputuloksena on valmis teatteriesitys. Esimerkkinä mainittakoon production äänimies, joka production esitysvaiheessa mainitsi teatteriesitysten äänityöskentelyn tuovan uusia näkökulmia hänen työhönsä. Koen, että hänen toimintansa teatteri-

esityksiä tehdessä antaa taas mahdollisuuden teatteriväelle parantaa mm. esityksiensä musiikkikohtausten laatua paremman äänentoiston avulla. Näin eri taidealojen toimijat mahdollistavat toisillensa laajemmat toimintatavat työhönsä. Samalla he ylläpitävät alueen taidetoimijoiden verkostoa.

Harrastajat toivoivat myös Kalajoen kaupungin ottavan enemmän osaa teatteriharrastamisen tukemiseen tulevaisuudessa. Hyvän kesäteatterin koettiin edistävän Kalajoen hiekkasärkkien matkailutoimintaa. Kesäteatteri sijaitsee Kalajoen hiekkasärkkien matkailualueen sekä hiekkarannan välittömässä läheisyydessä. Ihmiset, jotka tulevat katsomaan kesäteatteria, saattavat siirtyä esityksen jälkeen vielä matkailualueen puolelle, jolloin myös matkailutoiminnan kävijämäärät nousevat. Haastateltavat arvelivat, että Kalajoen kaupungilla olisi mahdollisuus nostaa näkyvyyttään kaupungin tarjoamien harrastusten kautta. Muutamassa haastattelussa kerrottiin kaupungin osallistumisesta teatterin harrastamiseen harrastajan näkökulmasta.

*Tuntuu, että niiku Suomessa yleensäkin, ja Kalajoella ei arvosteta mitään muuta ku urheilua, että tuo kulttuuri jää taka-alalle...
...Meiltäkin on viety alta kaks kertaa tilat, Ensimmäisenä ku särkkäin näyttämöllä oli kesäteatteri, ni siihen tuli tuo nykyinen Jukuparkki siihen tilalle. Meillä oli harjoitustilat päiväkodin yläkerrassa, mut viimekeväänä meidän tavarat siirrettiin sieltä pois, että se on nyt päiväkodin käytössä. Se oli meillä toistakymmentä vuotta se tila siellä. Nyt meillä ei oo minkäänlaista tilaa. (HENKILÖ C)*

Harrastusmuoto on tuonut näkyvyyttä Kalajoelle. Kaupunki voisi arvostaa enemmän meidän toimintaa. (HENKILÖ D)

Olen tässä työssä maininnut Kalajoen teatteriharrastajien omien tilojen puutteesta kappaleessa 2.1 Teatterin harrastaminen Kalajoella. Asiasta kerrottiin myös haastatteluissa. Aihetta sivuavien vastaajien näkökulmasta kaupungin koettiin avustavan enemmän muita harrastuksia esimerkiksi urheilua, teatteriin verrattuna. Yksi syy tunteelle voi löytyä juuri siitä, että teatterinharrastajille ei ole löytynyt omia tiloja harjoittaa harrastustaan. Tulkintani mukaan juuri se, ettei kaupunki antanut harrastajille paikkaa, johon siirtää teatteritoimintaa saattaa viestiä harrastajille kaupungin välinpitämätöntä suhtautumista heidän harrastusta kohtaan.

Vastauksien perusteella voi todeta, että harrastajat kokevat saaneensa mahdollisuuden olla vaikuttamassa harrastuksellaan Kalajoki-alueen kulttuuriseen kehitykseen. Esimerkiksi teatterin harrastamisen kansanterveyttä edistävä vaikutus (ks. työn luvut 4.2 Teatteri harrastuksena ja 4.3 Teatteri ja yhteisö) voisi tuottaa vielä enemmän tuloksia alueen ihmisten hyvinvoinnin lisääjänä, jos toiminnalle annettaisiin omat tilat.

4 POHDINTAA HAASTATTELUJEN JA TEKIJÄN HAVAINTOJEN POHJALTA

Tässä luvussa pohdin teatterin vaikutusta ihmiseen itseensä ja yhteisöön hänen ympärillään. Pohdin haastatteluista ilmenneiden vastauksien avulla sitä, jääkö teatteri vain harrastajiensa huviksi vai voisiko teatterin harrastajilla olla mahdollisuus vaikuttaa teatterin harrastamisella myös heidän ympärillään olevaan maailmaan.

4.1 *Myrskyluodon Maijan* prosessi ja työryhmä

Myrskyluodon Maijan työryhmän haastatteluista on näkyvissä juuri loppusuoralla oleva iso teatteriproduktio. Haastattelut tehtiin ennen toiseksi viimeistä esitystä elokuussa 2010, ja aivan kuin jäähyväisten tuntu olisi kuultavissa haastattelunauhoissa. Aika, johon työryhmä oli panostanut lähes puoli vuotta, oli loppumassa ja irtipäästämisen hetki oli tullut esitys esitykseltä lähemmäs.

Työryhmästä oli aistittavissa hyvin avoin ja lämmin suhde esitettävää teosta kohtaan. Näytelmän tapahtumista ja eri kohtausten tekemisestä puhuttiin paljon. Yleisön vaikutuksesta näytelmän esittämiseen keskusteltiin myös. Minulle työryhmämme avoin puhuminen teoksesta viestii siitä, kuinka voimakkaasti teatteriesityksen valmistaminen ja sen esittäminen yleisölle on vaikuttanut harrastajanäyttelijöiden elämään ja ajatusmaailmaan. Koen, että esitettävä teatterikappale sekä työryhmän voimakas yhteisöllinen kokemus näytelmän valmistamisesta on saattanut antaa tekijöillensä syyn tutkia itseään tekemänsä kautta. Tulkintani mukaan teoksen sisältämät tarinat elämän ylä- ja alamäistä, syntymästä ja kuolemasta, ovat harjoitteluvaiheessa tulleet niin lähelle esittäjiä, että samaistumisen tunne näytelmän tapahtumiin puhuttelee tekijäänsä.

Mielestäni työryhmässämme oli ihmisten helppo puhua tuntemuksistaan, koska yhteinen produktiomme mahdollisti myös yhteisen kokemuksen. Koen, että yhteinen kokemus näytelmän valmistamisesta tuo ihmiset samalle aaltopituudelle toisensa kanssa. Näin siksi, koska he ovat joutuneet pohtimaan yhdessä näytelmän maailman sisältämiä teemoja ja tapahtumia. Työryhmä katsoi yhdessä *Myrsky-*

luodon saaristolaismaailmankuvaa hetken aikaa samasta vinkkelistä, ja yhteinen kokemus yhteisestä maailmankuvasta mielestäni voimisti ryhmän yhteenkuuluvuuden tunnetta. Tunne johonkin (tässä teatteriryhmään) kuulumisesta tuo turvallisuuden tunnetta harrastajalle kokemuksen kautta. Toiminta antaa myös perspektiiviä omaan toimintaan ja maailmankatsomukseen (Strömberg 2004, 135). Vaikka työryhmän harrastajat olivat suurin osa toisilleen tuttuja jo ennestään, on mahdollista että yhteinen iso teatteriproduktio saattaa tekijät hetkellisesti vielä lähemmäs toisiaan. Teatteriproduktion valmistaminen ja sen esittäminen vaatii tekijöiltään paljon aikaa ja vaivaa. Huomasin, kuinka teatteriesityksen valmistamis- ja esittämisprosessissa tekijäjoukko tiivistyy keskenään ja voimaannuttaa itseään sosiaalisesti yhteisen tekemisen kautta. Tämä saattaa tapahtua, kun työryhmä käsittelee yhdessä mahdollisesti heille itselleen tärkeitä aiheita.

Myrskyluodon Maijan työryhmä toimi laajasti dialogissa läpi produktion. Työryhmämme toimintaan sisältyivät kaikki elementit, joita dialogisessa kohtaamisessa katsotaan toteutuvan (Ventola 2005, 39). Työryhmämme jäsenillä oli näkemykseni mukaan mahdollisuus olla osallistumassa produktion valmistamiseen. Osallistuminen oli vapaaehtoista ja sitä toteutettiin eri tavoin osallistujien kykyjen mukaan. Työryhmämme kaikki jäsenet olivat sitoutuneet yhteiseen työskentelyyn. Osallistujat hyväksyivät pitkäjänteisen työskentelyn, ottaen huomioon työryhmän jäsenten ajatukset ja tuntemukset. Työryhmän jäsenet tiedostivat vastavuoroisuuden prosessissa. Vastavuoroisuus luonnehditaan osallistujien keskinäiseksi kunnioitukseksi ja huolenpidoksi (Ventola 2005, 39). Työryhmämme jäsenet olivat myös toiminnassa vilpittömästi ja rehellisesti. Näin he osallistuvat toimintaan avoimesti, pitäen itsellään mahdollisuuden oman itsensä suojaamiseen. Koin, että työryhmässämme vallitsi myös syvä luottamus kaikkien toimijoiden kesken. Tämän lisäksi koin työryhmän jäsenten kykenevän myös itsekriittiseen reflektioon, jossa osallistujat pystyivät rehellisesti arvioimaan omaa osallistumistaan ja toimintaa, esimerkiksi onnistumistaan lavalla, yhteisessä produktiossa (Ventola 2005, 39–49).

Eri näytelmissä käsitellään erilaisia teemoja, ja oman suhtautumisen kautta näytelmän teemoihin ihminen luo omat merkityksensä teokseen ja sen esittämiseen. Jo omalla suhtautumisellaan harrastaja voi parantaa huomattavasti omaa ja mui-

den viihtyvyyttä työryhmässä näytelmää valmistettaessa. *Myrskyluodon Maijan* työryhmän henki oli toisia tukeva, ja yhteiseen tekemiseen oltiin tyytyväisiä. Koen, että työryhmän hyvä ryhmähenki rakentui suureksi osaksi perustalle, jonka oli valanut harrastajien oma halu olla mukana kesäteatteri produktiossa. HENKILÖ E kertoi omasta näkökulmasta työskentelyyn kesäteatteri-produktiossa.

Ei oo niin pientä roolia, ei oo niin pientä jotaki tehtävää... Mä voisin olla vaikka kivi tosa näyttämöllä ni mä oisin hyvin ylpeä, että mä sain olla kivi tosa näyttämöllä. (HENKILÖ E)

HENKILÖ B kertoi omista lähtökohdistaan *Myrskyluodon Maija*-produktioon:

Tänä vuonnakin soitin Sannalle (Sanna Finnilä, produktion ohjaaja), että haluaisin tulla mukaan kesäteatteriin, että voitko hommata mulle ihan pienen roolin. Et mä en halua isoo roolia, vaan että pääsis mukaan tunnelmaan ja tuntea itensä taas tärkeeksi (HENKILÖ B).

HENKILÖ B kertoi innostuksen kumpuavan työryhmästä ja yhteisestä toimimisesta. Hyvän ryhmähengen hän totesi tulevan jokaisen työryhmän jäsenen henkilökohtaisesta panoksesta yhteiseen työhön. Hän näki myös tärkeäksi, että jokainen on toiminnassa mukana koko sydäimestä. Tulkintani mukaan näen, että terve kunianhimo produktiossamme tuki tekijäryhmäänsä prosessissa ja antoi myös luvan tekijöilleen pitää vähän hauskaa toiminnan ohessa.

En väitä, että riittää, kun esityksen valmistaminen ja sen esittäminen tuntuu hyvältä vain työryhmästä. Työryhmä tarvitsee esitykseensä katsojat. Koen, että esityksellään työryhmä pystyi vaikuttamaan myös ympärillä olevaan maailmaan, erityisesti esitystä katsomassa käyneisiin ihmisiin. *Myrskyluodon Maija* tarinana tuli lähelle ihmistä ihastuttavilla ja kepeillä musiikki-kohtauksilla. Katsojilta tulleen palautteen mukaan se pystyi myös pitämään katsojan mukanaan näytelmän traagisemmissakin kohtauksissa (esim. Mikaelin kuolema, jossa Maijan ja Jannen pieni poika hukkuu).

Näyttelijän tehtävä on välittää työryhmän hyvä tunne myös katsojalle saakka. Jos tunne ei välity, saattaa katsojalle jäädä etäinen tunne katsottuun näytelmään. Kun näyttelijä ja muu työryhmä uskaltaa näyttää tarinansa avoimena, vilpittömin mielin

ja tulla lähelle katsojaansa, niin katsojan saattaa olla helpompaa samaistua näytelmän tapahtumiin. Paul Woodruff mainitseekin kirjassaan, että ihmiset, joita katsojat yleensä haluavat esityksessä katsella, ovat ihmisiä, joista katsojat välittävät. Näihin ihmisiin katsojilla on jokin side, positiivinen tai negatiivinen (Woodruff 2008, 103). Näen, että samaistumisen tunteen herättäminen katsojissa on esitykselle hyvin tärkeää. Erityisesti näytelmän musiikki-osuuksia oli kiitelty ja tarinasta oli pidetty niiden koskettavuuden ansiosta. Lavalta käsin katsottuna huomasin monen musiikki-kohtauksen jälkeen katsojien joko hymyilevän leveästi tai vaihtoehtoisesti kaivelevan nenäliinojaan. Katsojissa heränneistä ajatuksista sekä tunteista *Myrskyluodon Majan* työryhmän jäsenet kertoivatkin saaneensa kiitosta kukin omalla tahollaan.

4.2 Teatteri harrastuksena

Haastattelujen perusteella voidaan todeta, että harrastajanäyttelijät Kalajoella arvostavat harrastustaan. Jo pitempään toiminnassa mukanaoleville omasta harrastuksesta on tullut elämäntapa, joka on pitänyt toiminnassa mukana. Teatteri harrastusmuotona sai kehuja mukaansatempaavuudestaan sekä siitä, kuinka ryhmän yhteinen päämäärä näytelmän valmistamisesta koetaan ihmisiä yhdistävänä ja ennen kaikkea hauskana toimintana, jossa kaikki kantavat yhteisen vastuun.

Kalajokisten harrastajanäyttelijöiden hauskassa seurassa pystyy helposti olemaan hiljaa taka-alalla ja nauttimaan yhdessäolosta, kuin myös äänekkäämpänä joukon viihdyttäjänä ja tunnelman luojana. Kummankin puolen ihmisiä ryhmässä tarvitaan, ja näen, että myös toiminnassa mukana olevat henkilöt kokevat nuo kaksi osaa tärkeiksi ryhmässään. Huomasin, että harrastajat pystyvät myös liikkumaan näiden kahden kategorian välillä. Jos yhtenä päivänä yksi on ollut harjoituksissa paljon äänessä ja hän on luonut sinä päivänä kepeän ja aktiivisen tunnelman toisiin harrastajiin, saattaa hän seuraavana päivänä olla vetäytyneempi ja hiljaisempi. Silloin muut antavat hänelle siihen myös mahdollisuuden. Koen, että tämänkaltaisella toisen kunnioittamisella voidaan rakentaa hyvä ja turvallinen yhteishenki, jolla tehdä teatteriesityksiä. Hyvän ja turvallisen yhteishengen avulla tekeminen muuttuu harrastajilleen kokemiseksi, josta harrastaja voi saada niin rohkeutta arkielämään

ja sosiaaliin tilanteisiin kuin henkilökohtaisia toimintamalleja erilaisiin työtilanteisiin ja omaan elämäntilanteeseen (ks. HENKILÖ A, s. 13)

4.2.1 Harrastajanäyttelijä omaa identiteettiään rakentamassa

Harrastajien seurueeseen saattaa silloin tällöin saapua ihminen, joka on perusluonteeltaan ujo, mutta haluaa silti kokeilla teatteria ja esiintymistä. Ujo ihminen pääsee teatterinharrastajana huomion kohteeksi. Teatteriympäristössä tuo huomion kohteena oleminen saattaa olla harrastajalle helpompaa kuin arkielämässä. Teatterissa hänellä on turvanaan näytelmän sisältämä roolihenkilö ja tämän ominaisuudet. Tällöin ujokin ihminen voi hetkeksi unohtaa oman ujouden ja kokeilla roolihenkilön tuomia näkökulmia ja sosiaalisia ulottuvuuksia. Eräät harrastajat kertoivatkin suhtautumisestaan lavalla olemiseen.

...on kerrankin sellainen elämä jonka voi elää, että tietää mitä pitää sanoa, ku oikeessa elämässä kaikki on niikuin improvisaatiota. Tässä on selvät sävelet, tämä on turvallisempaa elää. (HENKILÖ E)

...se on sellasta että hirveesti hävettää olla lavalla, mutta silti on pakko olla. (HENKILÖD)

Samaa pohti Jaana Vehviläinen tekstissään *Prosessi draama tai draama prosessi*. Hän mainitsee, kuinka läsnä olevan draaman maailman avulla henkilöllä on mahdollisuus kokeilla omia ajatuksiaan. Draaman maailmassa ihmisen oma itse on turvassa roolin takana (Vehviläinen 2005, 75). Tietenkin huomion kohteena ovat teatteria tehdessä muutkin kuin vain ujut ihmiset. Huomio kuuluu kaikille työryhmän jäsenille. Ujo ihminen teatterilavalla joutuu kuitenkin kamppailemaan oman ujoutensa ylittämiseksi. Näytelmän suoma rooli antaa henkilölle mahdollisuuden kokeilla esillä olemiseen uusia keinoja. HENKILÖ A kertoi omista lavakokemuksistaan:

...kun saa teatterilavalla esittää jotakin muuta, kuin minä itse olen, niin se on jotenkin helpompaa esiintyä, ja sitä kautta on tullut avoimuutta. Ettei ole enää niin ujo, että uskaltaa paremmin jutella ventovieraidenkin kautta. Saa sellasta sosiaalista rohkeutta tuon (teatterintekemisen) kautta. (HENKILÖ A)

Draamanmaailmassa työskentelyn kautta ihminen saattaa huomata itsestään puolia joita ei tiennyt olevan olemassa. Työskentelyn kautta saavutetut kokemukset erilaisista tuntemuksista vahvistavat näin myös ihmisen identiteettiä (Häkämies 2005,113). Pidemmän aikaa harrastaneet haastateltavat mainitsivat teatterin hyvänä tapana seurata oman muistin ja kehon toimintaa teatteria tehdessä. Esimerkkeinä mainittakoon jo kohdassa 3.3 (Haastattelut) mainittu HENKILÖ B:n syy aloittaa teatterin harrastaminen. Onkin todettava, että teatterinharrastaminen saattaa kohentaa jopa kansanterveyttä, jos esimerkiksi paniikkihäiriöön on saatu hallitsemiskeinoja taiteellisen työskentelyn avulla (ks. 3.3 Haastattelut -> Haastattelukysymys: Miten ja miksi lähdit teatteriharrastuksen pariin).

Saattaisikin olla mahdollista, että taiteellinen prosessi voisi auttaa muita ihmisiä, jotka painiskelevat samankaltaisten ongelmien parissa. Esimerkiksi syrjäytymisuhan alla elävät henkilöt (esimerkiksi työttömät) voisivat saada teatteri toiminnasta apua sekä vertaistukea oman sosiaalisen syrjäytymisen torjuntaan. Näen mahdolliseksi, että taiteellisesti sekä sosiaalisesti aktivoivassa toiminnassa syrjäytymisvaarassa elävät henkilöt pystyvät ylläpitämään toimintakykyään yhteisön sisällä. Näkemykseni mukaan teatteriharrastukseen osallistuminen voisi tarjota syrjäytymisvaarassa eläville henkilöille heidän kaipaamia sosiaalisia kontakteja, joka kohottaisi heidän alentunutta itsetuntoa. Taiteellisessa prosessissa ja tuotoksessa ihminen näkee tuloksen omasta toiminnastaan. Tämä saattaa vahvistaa ja eheyttää ihmisen uskoa omaan jokapäiväiseen toimintaan (Ventola 2005, 36). Inkeri Sava ja Arja Katainen lainasi Hannu Heikkistä (2001): ”Teen jäljen itsestäni maailmaan, koen itseni katsomalla tekemääni jälkeä ja vertaan sitä itseeni. Hahmotan, millainen olen” (Sava & Katainen 2004, 29). Ihminen voi taideharrastuksensa avulla tutustua itseensä, samalla hän voi alkaa rakentamaan omaa minäkuvaa ja vahvistaa näin omaa identiteettiään.

HENKILÖ A mainitsi teatterin harrastamisen kautta muuttuneensa sosiaalisemmaksi ja rohkeammaksi. Samaa totesi myös HENKILÖ C:

Neljä - viis vuotta sitten ni sai sanan suusta tongilla vetää, ja nyt tuntuu, ettei saa suuta kiinni ollenkaan. (HENKILÖ C)

On tärkeää, että harrastajanäyttelijä pystyy huomioimaan sosiaalista kehitystään oman harrastuksensa parissa. Samalla harrastaja huomioi oman identiteettinsä kehittymistä. Kun oma identiteetti selkiytyy harrastustoiminnassa, niin oman itsensä huomioimisen kautta harrastajalla on mahdollisuus tulla sinuiksi itsensä kanssa. Tämä näkemykseni mukaan kasvattaa henkilön itsetuntoa, joka parantaa hänen elämänlaatuaan.

Harrastajan kulttuurinen identiteetti voi mielestäni myös pohjautua teatteriharrastukselle. Teatterin ja draaman maailmassa liikuttaessa on harrastajalla mahdollisuus tutkia esimerkiksi oman alueensa erilaisia ilmiöitä hyvinkin läheltä. Inkeri Sava ja Arja Kataisen mielestä taiteen suurien teemojen näkökulma määreytyy paikallisista ja yksilöllisistä lähtökohdista (Sava & Kaitainen 2004, 31). Teatteriesityksiä on joskus tapana paikallistaa omalle alueelle, jolloin teatteriesityksen tapahtumapaikka on siirretty omalle kylälle ja tapahtuma-aika on tämä aika. Mielestäni ”paikallistetuilla” teatteriesityksellä harrastaja voi tutkia erilaisten teosten vaikutusta nykypäivään ja sen mahdollista muuttumista omasta ajastaan. Peilaamalla teoksen teemojen ja tapahtumien itseensä ja ympäristöönsä, mielestäni harrastajanäyttelijä voi eri aikakausien yhteneväisyyksien kautta rakentaa henkilökohtaisia samaistumiskohtia menneisiin aikoihin. Mielestäni tällä tavoin teatterin harrastajien kulttuurin tuntemus lisääntyy ja he saavat materiaalia oman kansallisen identiteettinsä rakentamiseen.

4.3 Teatteriharrastus ja yhteisö

Harrastajien voimakkaiden sosiaalisten kokemusten johdosta olen keskittynyt opinnäytetyössäni juuri sosiaalisiin vaikutuksiin, joita teatterin harrastamisella voi ihmiselle sekä hänen yhteisölleen olla. Teatterin harrastamiseen voidaan teatteriharrastajien haastatteluvastausten perusteella liittää termit ystävyys, sosiaalisten taitojen lisääntyminen, tasavertaisuus, rohkeus, toisen huomioiminen ja monet muut termit, joilla voidaan kuvata positiivista vuorovaikutusta ihmisen ja yhteisön välillä. Mielestäni harrastuksensa avulla ihminen on kykenevä rikastuttamaan kulttuurisesti ympäröivää maailmaansa, samoin myös ihmisen ympäristö rikastuttaa sekä voimistaa kulttuurisesti yhtä ihmistä. Yhteisöt ovat riippuvaisia omista julkisis-

ta tapahtumistaan. Yhteiset tapahtumat auttavat yhdistämään ja eheyttämään yhteisön jäseniä keskenään (Woodruff, 2008, 23).

Teatterin tekeminen ja sen harrastaminen yhteisössä on kulttuurista toimintaa, jonka kautta ihminen pystyy jättämään jälkeensä tietynlaisen kulttuurisen jalanjäljen. Kulttuurisen toiminnan kautta jätetyllä jalanjäljellä saattaa olla yllättävänkin suuret sekä kauaskantoiset vaikutukset pienessä kyläyhteisössä. Kulttuuriset jalanjäljet ovat jälkiä ajasta sekä ihmisistä tuossa ajassa. Tähän en laske vain ihmisiä, jotka ovat olleet tekemässä tuota kulttuurista jalanjälkeä (tässä näytelmää,) vaan myös ihmiset, jotka ovat olleet todistamassa tuota tapahtumaa. Pidän kulttuuritoiminnan yhtenä tärkeimmistä tehtävistä saavuttaa ihminen omassa ympäristössään. Näkemykseni mukaan yksilön saavuttamisella yhteisössä annetaan tuolle henkilölle mahdollisuus hahmottaa omaa identiteettiään omassa ympäristössä.

Täälläkö taidetta? – Johdatus yhteisölliseen taidekasvatukseen -teos näkee yhteisöllisen ja ympäristöllisen taidetoiminnan edellytyksenä sen, että yhteinen toiminta kohdistuu juuri tekijöidensä ympäristöön ja luo toimintaa alueelle (Hiltunen & Jokela 2001, 9.) Tulkintani mukaan teatteriharrastuksen kautta ihminen voi olla vaikuttamassa itsensä lisäksi koko yhteisöön hänen ympärillään. Kun kulttuurinen jalanjälki on jätetty yhteisöön, jää se myös todisteeksi tulevaan siitä, että alueella on ollut ihmisiä, jotka ovat toteuttaneet yhdessä jotakin (näytelmän). Vaikka teoksen jälki ei olisikaan kovin suuri tai vaikka näytelmä ei tipan vertaa mullistaisi ihmisten maailmankuvaa, niin koen, että näytelmä ja sen valmistaminen on tuonut hetkeksi yhteen kokonaisen yhteisön: produktion työryhmän sekä katsojat. Näen, että teokseen osallistujat todistavat yhteisön yhteistä askelta, josta jokaiselle teokseen tavalla tai toisella osallistuneelle jää ainakin pieni kulttuurinen jälki, kokemus.

4.3.1 Teatteri yhteisöä yhdistämässä

Teatterin harrastamisen tulisi olla kaikille mahdollista. Samalla pitäisi muistaa eri ikäryhmien tarpeet yhteisessä harrastuksessa. Samaa pohdittiin teoksessa *Täälläkö taidetta*. Kirjoittajien mielestä paikallinen yhteistoiminta ja siihen perustuva yhteisöllisyys on keino tukea eri-ikäisten ihmisten arkea (Hiltunen & Jokela 2001, 9.)

On hienoa, että Kalajoella on otettu eri ikäryhmän jäsenet huomioon teatteria tehdessä. Näytelmiä valmistetaan niin aikuisille kuin heidän jälkikasvulleenkin, ja nuorten teatteriryhmä edustaa hyvin omaa ikäpolveaan. Haastatteluvastauksista näkyi, että juuri nuorten olisi hyvä toimia myös aikuisten ryhmässä, sillä laajan näkökulman saaminen teatterityöskentelystä auttaisi heitä oman toimimisen ja identiteetin kehittämisessä. Aikuisten ryhmästä nuoret voisivat saada myös alueen ihmisistä itselleen roolimalleja. Roolimallina olemisesta ja esimerkin näyttämisestä mainittiin myös seuraavissa haastatteluvastauksissa:

(Teatteriharrastus) Auttaa niitä nuoria pysymään poissa pahanteosta, mikä pitää elämässä jotakin sisältöä. Ja ne (nuoret) saa aikuisten kanssa tehdä, ni ne saa siinä sellasia hyviä vinkkejä. (HENKILÖ B)

Koitan hoitaa sen oman tontin, ja mielummin vielä tuuman verran molemmista laidoista yli ... Koitan sillä näyttää esimerkkiä. (HENKILÖ E)

Nuorten ryhmässä nuoret harrastajat saavat arvokasta vertaistukea ja toveruutta oman ikäluokan edustajista. Aikuisten ryhmässä nuori tutustuu alueen kokeneempiin persooniin, joiden kanssa tämä ei välttämättä olisi muuten tekemisissä. Näin nuori näkee, kuinka muut ihmiset toimivat yhteisössä, jonka jäsen nuori itsekkin on. Näin teatteri voisi toimia Kalajoella sukupolvia yhdistävänä tekijänä. Yhteisen tekemisen avulla voidaan käydä sukupolvien välistä dialogia. Yhteisen tasavertaisen työskentelyn kautta rakennetaan myös yhtenäisempää yhteisöä, jossa eri sukupolvet toimisivat tasavertaisesti yhdessä. Koen tärkeäksi, että teatteritoiminnan kautta nuoret teatterinharrastajat pitävät yllä sosiaalista kanssakäymistä ihmisten parissa. Tällaiseen kontaktiin ei voi päästä esimerkiksi sosiaalisen median välityksellä. Nuoret saavat mahdollisuuden olla vuorovaikutuksessa henkilökohtaisesti erilaisten ihmisten kanssa. Näin kanssakäyminen ja kommunikointi heidän välillään ei tapahdu yksistään sähköisesti, mikä nykypäivän kommunikoinnissa ihmisten välillä on yleistä. Nuoren minäkuva vahvistuu hänen nähdessä kuinka toiset työskentelevät samojen teemojen ympärillä. Erilaisista lähtökohdista tulevat nuoret saattavat taiteellisen työskentelyn kautta löytää toisistaan samankaltaisuuksia (Strömberg, 2004, 145). Tulkintani mukaan tämä lisää nuorten yhteenkuuluvuuden tunnetta, sekä laajentaa heidän sosiaalista maailmaansa. Ihmisten sosiaalinen innostaminen yhteisen toiminnan kautta auttaa henkilöitä käynnistämään henkilö-

kohtaisia kasvamisen prosesseita, jossa henkilö itse toimii oman kasvunsa ohjaajana (Ventola, 2005, 35)

Aktivoimalla alueen eri-ikäiset asukkaat taiteellisella toiminnalla saatetaan samalla ehkäistä alueen yhteiskunnallista syrjäytymistä, alueen työttömyyttä sekä alueellista rappeutumista (Hiltunen & Jokela 2001, 10.) Tulkintani mukaan toiminnalla voi olla myös kauaskantoiset vaikutukset, jos Kalajoki-alueen nuoret yhteisöllisen tai deharrastuksen vaikuttamina valitsevat tulevaisuudessa kaupunkiin poismuuttamisen sijasta kotiseudun ja yhteisöllisen toiminnan

4.4 Teatterin harrastamisen tulevaisuus Kalajoella

Aika tulee näyttämään miten ja millaisin resurssein teatteria tullaan Kalajoella harrastamaan. Näillä näkymin teatteriesityksiä tullaan jatkossakin toteuttamaan nykyisellä mallilla. Harjoituksia pidetään koululla ja nuorisotalolla, ja valmiit esitykset esitetään lukion auditoriossa, johon saa rakennettua teatterilavastusta ja -valoja koulun muut tapahtumat huomioon ottaen.

Tulkintani mukaan haastatteluun vastanneista ihmisistä huokui halu jatkaa ja kehittää harrastustaan ja itseään teatterin tekijänä. Harrastajat pitivät tärkeänä olla myös henkilökohtaisesti mukana harrastustoiminnassa jatkossakin. Tämän totesi myös Raimo Hentunen luonnehtiessaan alueen harrastajista uskollisiksi toimintaa kohtaan. Tietenkin harrastajilla saattaa tulla elämässä tilanteita tai vaiheita, että harrastuksen pariin ei pääsekään lähtemään mukaan. Haastattelujen perusteella koen, että harrastajanäyttelijöiden halu lavalle ja muiden harrastajien pariin säilyy aina. Ja jos vanhempi sukupolvi ei enää taivu lavalle, tulee uusi tilalle.

Raimo Hentunen mainitsikin haastattelussaan, että Kalajoella on hyvät mahdollisuudet harrastaa taiteita. Hän piti myös erittäin todennäköisenä sitä, että taideharrastusten mahdollisuuksista jokunen uusi harrastaja ”eksyy” tulevaisuudessakin teatterin puolelle. Hän otti myös kantaa teatterin yhteisöllisiin sekä sosiaalisiin vaikutuksiin:

Liikunta ja urheilu on hyvä nuorisotyön muoto, mutta luulen että tämän yhteisöllisyyden takia teatteri huomataan tärkeäksi toimintamuodoksi...Nähdään, että ihmisten on pakko saada värkätä yhdessä. (Hentunen)

Koen, että Kalajokinen harrastajateatteritoiminta tulee tulevaisuudessa voimaan hyvin. Uusia harrastajia tulee tasaisesti toimintaan mukaan ja näin toiminta pysyy jatkuvassa muutoksentilassa. Marjo-Riitta Ventola mainitsee, että yhteisöllisen teatterintekemisen yhtenä tavoitteena on luoda dialogisia kohtaamisia ihmisryhmien välille, jotka eivät arkielämässä kohtaisi. (Ventola 2005, 35). Näen, että tällaisia kohtaamisia on jo tapahtunut kalajokisella harrastajateatterikentällä, ja näkemykseni mukaan erilaisten ihmisten väliset kohtaamiset yhteisen taidetoiminnan parissa tulevat jatkossakin toteutumaan. Toivon, että kalajokinen harrastajateatteritoiminta saavuttaisi tulevaisuudessa ihmisiä yhä laajemmin erilaisista sosiaalisista ryhmistä. Tämä toimisi mielestäni samalla myös haasteena kalajokisille teatterintekijöille. Harrastustoiminnan kautta teatterin tuoma vuorovaikutus ihmisten kesken laajenisi, kun teatteriesitykset puhuttelisivat teemoiltaan mahdollisimman laajaa katsojakuntaa. Tämä tarjoaa mielestäni mahdollisuuden myös eri sosiaalisista ryhmistä tuleville ihmisille olla vuorovaikutuksessa keskenään, ja tutustua toisiinsa. Oli kokemukset saatu sitten teatterilavalta tai katsomon puolelta, niin koen, että kumpikin osapuoli pitää osallistumisellaan harrastustoimintaa alueella pystyssä.

4.5 Haastatteluvastauksiin vaikuttavat tekijät

On syytä muistaa, että haastatteluihin on saattanut vaikuttaa haastattelun tekemisen ajankohta. Haastattelut tehtiin pitkän ja onnistuneen harjoitus- ja esityskauden lopuksi. Työryhmässä oli leppoisa tunnelma läpi produktion ja esityksemme oli saanut mairittelevia arvosteluja ja positiivista palautetta läpi esityskauden. Positiivinen palaute oli nostanut kepeää tunnelmaa työryhmässä vielä piirun verran ylöspäin, joten onnistumiskokemuksen myötä produktiosta ajateltiin ja puhuttiin ääneen hyvin positiivisin tuntemuksin. HENKILÖ E muistuttikin;

...keskimäärin on mukavampaa onnistua ku epäonnistua. Keskimäärin mukavampaa on sillon, ku kehutaan, ku haukutaan. (HENKILÖ E)

Produktion mukava ja leppoisa tunnelma on saattanut muokata haastatteluja positiivisemmiksi. Olisi saattanut olla mahdollista saada harrastajanäyttelijöiltä enemmän kriittistä haastattelumateriaalia omasta harrastuksestaan, jos haastattelut olisi tehty sellaisen produktion jälkeen, jonka jälkitunnelmat eivät olisi olleet yhtä positiiviset kuin ne olivat *Myrskyluodon Majan* työryhmällä. Tämän lisäksi kolme viidestä haastattelusta tehtiin roolivaatteet päällä. Saattaa olla mahdollista, että pelkästään sen hetkinen vaatetus on saattanut siirtää jo ajatukset draaman maailmaan, tulevaan esitykseen ja positiivisiin kokemuksiin. Positiivisessa mielentilassa saattaa olla hankalampi mainita mahdollisia epämiellyttäviä asioita tai kokemuksia, joita saattaa liittyä omaan harrastukseen teatterin parissa.

Olisi mielenkiintoista tietää olisivatko haastatteluvastaukset poikenneet nykyisistä, jos haastattelut olisi tehty kuukausi ennen produktion ensi-iltaa? Silloin prosessi oli vielä kovassa vauhdissa ja valmis esitys tuntui vielä kaukaiselta ajatukselta. Haastateltavien positiiviset kokemukset esityksistä ja katsojien myönteinen palaute ei olisi ollut muokkaamassa haastatteluvastauksia. Silloin harrastajanäyttelijöiltä olisi voinut saada mielenkiintoista tietoa harrastajan omasta näkemyksestä prosessin eräästä vaiheesta. Esimerkiksi siitä, kuinka sietää keskeneräistä työtä ja mahdollista epätietoisuutta omasta työskentelystä. Nyt kuitenkin saimme käsityksen harrastajanäyttelijöiden mielikuvasta valmiin prosessin suhteen.

5 LOPUKSI

Jos kertoisin teille elämästäni, voisi olla, ettei se koskettaisi.

Sillä tarina toisen kertomana koskee vain sanoilla, ei koettuna.

– *Myrskyluodon Maija*

Koin kesäteatteriproduktion aikana päässeeni lähelle Kalajokilaakson teatterin harrastajia. Tunsin olevani dialogissa työryhmän jäsenten kanssa, ja työryhmämme pystyi mielestäni olemaan myös dialogissa esityksemme katsojien kanssa. Näin ollen koen, että *Myrskyluodon Maija*-produktio toimi rakentavana ja yhteisöllisenä teatterikokemuksena niin tekijäryhmälle kuin katsojillekin.

Itse koin *Myrskyluodon Maija*-produktion hyvin lämminhenkisenä ja yhteisöllisenä kokemuksena. Tunsin entuudestaan joitakin työryhmämme jäseniä aikaisemmista produktioista, joka auttoi minua pääsemään helpommin yhdeksi työryhmän jäseneksi. Koen produktion positiivisen ja hyväksyvän ilmapiirin vaikuttaneen minuun ja sitä kautta tähän opinnäytetyöhön. Näin työhöni on vaikuttanut kokemus työyhteisön jäsenenä, jonka kautta olen saanut myös itse kosketuspintaa niihin asioihin, mistä harrastajat puhuivat haastatteluissa produktiosta.

Kokemukseni työryhmämme tasavertaisena jäsenenä antoi minulle muiston avoimesta ja toista kunnioittavasta toiminnasta teatteri produktiossa. Sain työni aikana tutustua uusiin ihmisiin, ja kokemukseni heidän kanssaan toimimisesta voimisti käsitystäni teatterin tekemisen sosiaalisesta voimasta. Koen tuon voiman kumpuavan rakkaudesta ja kunnioituksesta lähimmäistä ja omaa itseään kohtaan, sekä palavasta halusta tehdä teatteria. Opinnäytetyöni jäljeksi ei siis jää vain tämä kirjallinen osio, vaan siihen liittyy myös kirjoituksessa enemmän taka-alalle jäävä osio; erään prosessin läpikäyminen, muisto kokemuksesta.

LÄHTEET

Hentunen, R. Haastattelu 20.10.2010. Kalajoki.

Hiltunen, M., & Jokela, T. 2001. Täälläkö taidetta? Johdatus yhteisölliseen kasvatukseen. Lapin Yliopisto: VSL Opintokeskus.

Häkämies, A. 2005. »Maan vaalijoiden tarinoita» - yhteisöteatteria maanviljelijöiden tarpeisiin. Teoksessa P. Korhonen & R. Airaksinen (toim.) Hyvä hankaus – Teatterilähtöiset menetelmät oppimisen ja osallisuuden mahdollisuuksina. Helsinki: Draamatyö.

Sava, I., Katainen A. 2004. Taide ja tarinallisuus itsen ja toisen kohtaamisen tilana. Teoksessa I. Sava & V. Vesänen-Laukkanen (toim.) Taiteeksi tarinoitu oma elämä, Juva: WS Bookwell Oy.

Strömberg, M. 2004. Junttaan minuuteni multaan, Ravitsen juuriani menneellä, kasvatan oksillani tulevaa. Minä itsessäni, suvussani ja ympäristössäni. Teoksessa I. Sava & V. Vesänen-Laukkanen (toim.) Taiteeksi tarinoitu oma elämä. Juva: WS Bookwell Oy.

Vehviläinen, J. 2005. Prosessidraama tai draama prosessissa. Teoksessa P. Korhonen & R. Airaksinen (toim.) Hyvä hankaus – Teatterilähtöiset menetelmät oppimisen ja osallisuuden mahdollisuuksina. Helsinki: Draamatyö.

Ventola, M-R. 2005. Taide keskelle elämää. Teoksessa M-R. Ventola & M. Renlund (toim.) Draamaa ja teatteria yhteisössä. Helsinki: Helsingin Ammattikorkeakoulu Stadia.

Woodruff, P. 2008. The Necessity of theater. New York: Oxford University Press.

